

ЗАРЯ

ОРГАН КУЛЬТУРНО-ПРОСВИТНОГО СОЮЗУ ЮГОСЛОВЯНСКИХ РУСИНОХ

РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА
Нови Сад, Футошки пут број 199

Предплата на рок 50 Динари, на пола рока 25 Динари
ПОДИНОКЕ ЧИСЛО 1 ДИНАР

РУССКІЙ НАРОДЕ, ВСТАВАЙ!

Цо дзень напoлні ше 16 роки, од кеди ци, мили русскій народе, зос твоїх рукох и ногох зруцени чешки ланци цудзинского ропства. 16 роки од кеди ци зос славянского востоку зашвицело слунечко культурней и политичкей шлебоды а котре зос своїма цеплима зарями прегрива твою славянскую душу, твойо славянске шерцо, твою славянску крив. „О, слатка, мила шлебода, котра ши коштала милиони славянских животох, милиони славянских шерцох, потоки славянскей кривы, читави бреги славянских косцох, будз поздравена и щиро почитована!“ так ши себе думал, мили русски народе, 1 децембра 1918 року, того исторійского за нас Славянох датума, кеди ти зос своїм славянским шлебодним гласом на собранію Славянох у Новом Саду припомогол, да ше створи тога наша мила славянска отчизна Югославия.

„Шлебода, шлебода!“ — слова то, котри уліваю каждому человеку без разлике його культурней и соціалней припадности до шерца нови погляди на будужи живот, котри у човеку ствараю нови плани, нови цилі, котри му уліваю нови идеали, котри у човеку ствараю нови морал и еше вреднейшу борбу за свою будужност. Зос такима поглядами, идеями и надїями, мили русскій народе, ступал ши на праг новей, красшей будужности.

Подїи по ошлебодзенью иду своїм током як у нас так и по целим швецѣ уж петнац роки. Тоти подїи водза и тебе, мили наш русскій народе, зос собу. А чи ти задовольни зос нїма? Твойо синове, котри поздравели твой гест од 1 децембра 1918 року едномислено и одушевлено, видза на твоїм умореним, зноявим од чешкей работи ліцу едно внукашне, скрите незадовольство, котре ци мрачни сили, познати и непознати закулисни интриги недозволюю да виражиш. Твойо погляди на живот, на швет, на правдиву науку, котра

и лицемерства недозволюю ци, да твою просвітну роботу и просвищеносц ставиш на еднаки ниво зос другима культурнима и шлебоднима народами. Многочислени шпекуланти каждой сорти недозволюю ци да виражиш тото цо думаш, да патриш на тото, на цо би ши требал патриц и за цо маш очи, да слухаш тото, за цо маш уха.

Ти, русскій народе, по думаню тих шпекулантох одредзени лем за тото да служиш їх интересом а цель як да вони до того дойду ім споредни. Без питаня, чи це завадза и подела, без питаня чи пошею медзи тебе мержню, без питаня чи употреблюю при своїм манипулисаню зос правду чи циганством, — їх цель є да це на штурму освоя, заробя и положе ци заш рабски ланци, котрих ши ше ледво ошлебодзел лем на руки и на ноги, але и на каждый твой душевий покрет.

Кажди твой шлебоднейши покрет, каждый гест твоей славянскей души да ше спротивиш нападом таких шпекулантох по їх думаню уж напредок осудзени на неуспих. А чом? — То охабяме тебе, русскій народе, да о тим роздумаш и даш о тим сам себе свой суд. Чи ше може буц и о тим боїш роздумовац? Чи може буц думаш, же це и ту посцигне кара Божія за твойо шлебодне думане? Правда, велї од нас вельорас так думали па и терас велї так думаю, же таки конзеквенци (наслідники) посцигну нашо шлебодне думане, але при теї прилики, русскій народе, синове твоей славянскей кривы храбра це, да ше голем рас ошмелїш и укажеш своїм неприятельом и привидним приятельом, котри це вихасную, да ім укажеш, же и ти маш свойо: **я**. Ошлебодз ше уж рас од шицких тих мрачних силох, ошлебодз ше уж рас од шицких закулисных интригах, ошлебодз ше уж рас од вплива шпекулантох каждой сорти *и ступ дзвигнутой глави, зос шмелим кроком, зос несаломлїву волю и гордосцу на животну драгу, котру себе сам одредзиш.*

и политичку шлебоду доволно вихасновали на нашо добра? Чи зме за тоти 16 роки знали почитовац тоту златну шлебоду? Кед зме ю доволно не вихасновали дотерас, ту нам є, вихаснуйме ю, почитуйме ю голем од терас, бо лем тот зна почитовац свою шлебоду, цо ю у своїм животу рас страцел! Русскій народе, и ти ю рас страцел у твоім націоналним животу и єй викупенє коштало миліони жертвох, драгих животох, зато знай ю и ти почитовац, знай ю и ти вихасновац у шицких напрамох и особено у културно-націоналним! А кед ши, мили русскій народе, незадовольни зос подіяма около себе, глядай задовольство лем у націонализму, бо вон це єдино задоволїц може, вон це єдино охрабриц може, вон це єдино може укривиц у надїи на лепшу будучносц!

Николай Д. Олеяров

ПРАДІДОМ

Там с поза горех, Карпатох пишних — глас Руского слова рознесли шветом ви,
Дїдове нашо! — душ' вашим вични спас
И спокой праху цела жєдаме ми!

Славянска крєв нам през шерцо чече, вре,
А руске слово задава врагом страх,
Русин и терас з мову на устох мре
Вашого шерца руски велича мах.

Чуства ше ваше през стїїтїя там:
Под Карпатами за нас палели лем,
Але ше враги швецели горко нам,
Ту на ровніни дзе вас закрива жем.

На ваших гробох знова ше дзвига храм:
Гоч прешлосц сцела руски нам зотрец шлїд,
Синове ваше дзвигню памятник вам,
Шветлосц помуци ворогом нашим вид.

Е. Михайлов

ПСАЛМИ СОКОЛСКИ

Отворим уста свойо и будзем шпивац хвалу Соколству, бо душа моя нашла у нїм радосц и потїху а цело мойо моц и здравлє.

Будзем бешедовац о нїм вшадзи и вше будзем споминац мено його, бо воно ме виведло зос цемноти ноцней на шветло живота и научел ме да ше покорим законом праведносци.

Шириц го будзем медзи людзми и будзем гуториц: „Соколство є здравлє цела и души, остварена краса єдного и другого. Примце соколство по своїх шерцох, трудзце ше и робце

Бо воно є тото, цо дава моц слабим, храбросц бояжлївим, шмелосц неодлучним, здравлє и моц тим, цо за нїм иду.

Воно є тото, цо дзвига вистатих, розвешелює смутних, дава потїхи понїженим и милосц усадзує до шерцох тих, котри му ше придаваю.

Соколство є чеснота висока; воно ше не предава у тарговинох, але тоти цо сцу да воно будзе у нїх и вони у нїм муша му служиц и зос целом и зос душу.

Соколство то царство дзєцинске; слунково польо, на котрим рошне квице чеснотох, на котрим квітне радосц як ружи и зос красу очара їх души.

Соколство то школа живота; найцирейши воспитатель молодежи, бо гу ней гутори язиком доброти, а поучує трудом и ділами.

Соколство є остварена еднакосц и оживотворена праведносц медзи тима у чїїх душох жїє. Дарунки свойо дава шицким єднак. Його вибрани су тоти цо найменей служа себе.

Соколство то дума безмирна як простор, у котрим ше шицко траци.

Соколство є любов глїбока як морїо, чїю дно не мож запатриц.

Соколство є братство цепле як слунко шестринство красне ягод заря.

Соколство є еднакосц непримушена, бо є родзена у любви.

Соколство є красне як остварене діло, а узвишене як дума.

Нїч на нїм и у нїм нет непотребне и противне целу и души. Воно є драга, котра водзи гу совершенству и тіло и душу.

Воно є сон, анї не спревоцка, але моц котра є жива и вше у рушину. Воно є живет и його найглїбша радосц.

Зоз серпского Н. Д. О.

НАШО НАЦІОНАЛНИ ПРИНЦИПИ

Зос дотерашнього виходзєня и писаня „Зарї“ да ше зошицким ясно видзиц, а то муша признац и нашо найвекши противніци, же наш Союз игнорише чисто вірски вопроси, вон ше зос нїма не занїма (а тим меней напада на греко-католицку віру, чїю зме духовни дзєци, то признац мушиме) а главни позор Союза обрадени на идеї чисто културно-націонални. Прето одпадаю шицки напади и клевети як язни так и скрити, потайни, котри ше медзи нашим русским народом лансирाय, же би ше цо баржей спєрал неми-

тох. Союз віру не нападав, ані ненападав, а ще меней „Заря“, бо то може утвердзиц кажди, хто лем зна читац.

Вірська борба водзела ше, як нам шицким познате, найбаржей у штреднім віку, а ми познаваюци исторію штреднього віку не сцеме ше заш до нього врациц, бо штредні вік не лем по нашим думаню, але и по думаню велих наученякох найчарнейша епоха шветскей исторіи и не дай Боже, да ше тота епоха враци гу нам назад! Союз и „Заря“, дакле, не маю за собу ніяки тайни идеї, ніяки машинаціи. Шицко, цо себе Союз одредзел за задачу находзи ше крашнє виложене у правилох Союза и то шлебодно каждому пречитац и знац а за Союз лепше будзе, кед тоти идеї и шириц будзе. Нешкайша епоха є не за вірски борби, бо то безсмыслене, бо нешка кажди на тельо просвіщени, же ше зос віри на віру не да заводзиц, нешкайша епоха треба да будзе за нас епоха вельких ствараньох.

Як цо сом спомнул, Союз стої на бази (становиску) націонално-культурней а главна му задача створиц Русина сознательним, свідомим свойого велького и славного походзєня, бо до терас барз мало на тим полю зробене, так же випатра як да ше тото нашо походзєне, наша прешлосц од нас скрива. Цо вещей вона ше пробує приказац у неправей, у тенденціозней шветлосци, як цо вона справди єст и то є баш тото цо нам неясне. Так на пр., кед ше почало до народу уводзиц „українофилство“ требало му то розтолковац, обяшніц, цо то „Українци“, од кеди вон походзи, хто його идеологове були, а не нараз, або як би то браца Серби поведли „с неба па у ребра“, лансирац народу глас, же ми „Українци“, кед наш народ пред войну, за време войны па и по войны за дługi роки за тото назвиско, за тото слово незнал. Тот пренагли акт ми тримає за акт против народа, против народней волі, а познате нам же „воля народа найвисши є закон“. Ніч не мож против народа, а шицко мож зробиц зос народом и благо тому, кому народ да свойо довіріє.

По нашим скромним думаню „українофилство“, як една политичка идеологія, котра була вже зос шицкими дозволенима и недозволенима силами потпомагана пре свойо сепаратистични тенденції од рускому народу неприятелиски наклонєних народох нема будучносц. Тим баржей бо ше народ у шицких русских крайох як у Галиції так и на Горніци (а о комунистичкей України не сцем бешедовац, бо там національного живота нет) оштро проциви тому, да ше назив „русскій

то место постави „українски народ“ (бо вон ані де факто ані де юре неостої). А як то будзе у будучносци то заправо лем Бог зна, але каждому яснє и розумліве, па и найвекшому „українофилови“, же тоти сепаратистически идеї нашому народу ту, у Югославіи, зошицким не требало уводзиц, тим баржей бо ми ані матеріялно па ані морално тото политичне рушанє, котре, наглашуєм, нема свою будучносц не можеме потпомогнуц. Кед тоти сепаратисти лем нашу помощь чекаю, вецка ше їх идеї нігда неостваря, бо то барз слаба помощь, котру би од нас Русинох у Югославіи достали. Зато нетребало нам рушац нашу русскосц, най би вона остала така, як цо зме ю зос собу зос Горніци (а не зос України, як то даєдни сцу твердзиц, па зато лем Горніца є наша дідовщина а ніяк Украина), бо тота русскосц вже була наша и будзе и ніяки назвиска не годни ю унічтожиц.

Момент, кеди ше почали до нашого русского народу ляц „українофилски“ сепаратистични идеї тримає за нашєне, зос котрого вирросло древо незадовольства нашого русского народа як у Югославіи, так и у других русских крайох и баш тот момент, од кеди почала тота за нас нова идеологія справи цали руски народ сознательним и свідомим свєєй прешлосци и терашньосци (як то бива на пр. на Горніци, дзе народ огорчено реагира против тей идеологіи, а о чим на до тераз ані слова не було поведзєне, так же би дахто могол думац, же нашо Русини єще и тераз на Горніци таки заостати як цо були во время малярского режима). Нам яснє, же ми пришли зос Горніци а на Горніци нігда України не було, па прето на Горніци не було ані „українского“ народа, та ані ми не могли присц до Бачкей (до Керестура и Коцура) як „Українци“, але лем як русски народ.

Ми признаєме, бо то факт, же припадає гу малорусскей часци велького и єдинственог русского народа, дакле же зме Малорусси, але назив „Українци“ одбиває од себе як нам не пристойни. Поям „Україна“ (окраїна, окринско русскей держави) тримає як єдну богату русску обласц (край) велькей и моцней Росії а поям „Українец“ як жителя тей русскей обласци (як и нас волаю Бачване, бо зме зос Бачки па ипак зме як народ: Русини а не Бачване) а ніяк тот поям не роспростирає и на жителейх других русских обласцох (як Горица и Галиія). Поям „Українец“ вельо є ужши од пойма Малоросс, бо Малоросси жию осим України и на Горніци па и ми ту у Югославіи.

Прето не точне є назвиско „Українец“ бо тух котри пришли зос Галиїи ту гу нам

го водзи гу вишшому цилю и совершенству; кажди то може видзиц як тота интеллигенция напая свой народ зос живим духовним на-питком; як тота интеллигенция розяснює свойому народу шицко цо ше коло нього збива: виноши му слику цалого швета, роз-виток чловечанства, указує творевини хтори чловечанство виками будовало; указує му кул-тури разних народох хтори нешка уж не бив-ствую лем ше у историй споминаю и культуру тих хтори ше отримали до нешього дня. Ука-зує му заблуди и ошибки поєдиних народох же би ше их знало опходзиц да ше до нїх не спадне. Па чи такого русского селянина, хтори мал прилику шицко то видзиц, у хто-рим руске шерцо бие, чувствує ше Руснаком; хтори любм свой руски народ понад шицко, чи ше му не сцишне шерцо од жалю чув-ствующи ше усаменим? Чи таки Русин не дзвигне свойо смутни очи горе до висини и не вагне: О Боже мой и руски народ озда твой! Кеди му даш таких водьох, хтори го буду водзиц по новей драги шлїдом других народох, хтори ше на животней драги снабдзели богатством искусства и знания, хтори ше дзвигли духовно на найвиши степен. Русини, кед би могли дожиц, да видза таку руску интеллигенцию и да чую ей глас, не лем же би кричали: „Най жие руска интеллигенция“! але би ю дзвигали зос своїма рукама понад себе, чувствуючи як найсретнейши доживляй у своїм живоце.

Слава Богу! Тераз уж маме свою младу интеллигенцию, од котрей можеме питац и за-длужуєме ю, да нас водзи гу висшому цилю, да наших селянох дзвигне на вишии степен култури и знания. Гоч жиеме у XX вику у народу ест ещї досц таких, хтори гледаю Бога у жемских доброх бо не знаю слова велького руского и християнского филозофа Лава Толстого: „Хто не може найц Бога у самим себе, тот го не найдзе нїгдзе“. Браца нашо, млада руска интеллигенция, гу вами ше обрацам, ви мали щесце обогациц ше з науку и знаньом, лапайце ше до роботи и дайце народу чим вецей можеце. Хто за народ роби вични себе спомен створи.

А ви браца мойо селяне! хтори сце до-жили да видзите своїх синых на високих шко-лах, хтори су косц нашей косци, крев нашей креви, на хторих стої руска будучносц, хтори маю буц гвизда водителька рускому народу, хтори тераз ступаю до животу и пуцаю свой глас: Чи да ше оглушине о нїх? О, не! То не шмеме зробиц! Не шмеме дошлебодзиц, да ше на нїх з блатом руцаю, да їх називаю безвирцами и як найгаднеїше можу. А хто то роби? Анї еден правдиви Русин. Нага руска старша интеллигенция е цихо, вона ше

Руснаци дзуме, троме Хорвати, против котрих як священикох наших немаме нїч, але же сцу на националним полю робиц, най то робя-у своїм хорватским народу, там их сила по-требна. Кед ше до рускей националней ро-боти (котра им не на шерцу) мишаю, то тельо як, да пире наснак таргаю, цо уж и почали. У народу е сила и моц. Зато поволуєм й народ и интеллигенцию да буду сложни и да поробя на наплетку нашого руского народу. И гу „Зарї“ мам даскельо слова:

Путуй „Зарїо“ гу цилю свойому,
Уродз плодом народу рускому,
Будз му його гвизда водителька,
И у чешких часох тишителька.
Народ руски це поштовац будзе,
Твойо слова нїгда не забудзе!
„Зарїо“ наша шлебодно нам путуй,
Од врагох ше нїгда не зармуцуй,
Русини твойо твардо при це стоя
Шицких врагох твоих ше не боя.

Дюрдьов

Янко Хромия-
земледїец

МИЛА У ЦУДЗИНИ

Шпивам писню, тайну вельку,
Най ше мила сети
Як ей лічка цилували
Мойо уста цепли.

Уста лічка цилували
Ручки облапляли
Шерца нашо обидва нам
Любов чувствовали.

Очка нашо, кед ше стретли
Як пламень швицели
Шерца нашо затрепали
Бо ше розумели.

Але ше уж очка нашо
Вецей не стретеню
Медзи нами вельки гори
Цо нас роздваяю.

Зато шпивам тоту писню:
Же глас най путує!
Може буц же мила моя
Даяк го учує!

А кед мила го учує
Вец ше вона сети:
Як ей лічка цилували
Мойо уста цепли.

ВИСЦИ З ЮГОСЛАВИИ

Гушеніци зніщели шицки шліви-ки у Кратовском срезу. Же ше против их ширеню не зроби ніч, унічтожа и шицки леси.

Унічтожел газдови цалу виніцу. У Руми служел Блаж Фабит у газди Бранка Яковича. Кед ше не справовал як треба газда го отпушел. Да ше ошвеци газдови пошол до виніци та ю цалу вирубал. Жандармерия еше не пренашла злочестого слугу.

У Тузли пошвещена соколска застава, котру им даровал С. В. Краль. На торжественя способ преславила соколска жупа у Тузли тогу вельку удалосц. Початок обявени 2 юна зос штрелянем прангийох (можарох) на 19 годзин. Зос Тузли ше рушела соколска штафета (на каждим километру бул поставени еден сокол од Тузли по Оплепац, и кед перши достал факлю добегацци зос нюгу другому та му ю дал а други трецому и т. д.). Зос факлю зос котру було запалене кандило на гробу С. В. Краля Петра нашого ослободителя. З юна рушела соколска поворка през варош. Величезно було патриц малих соколох (школски дзеци) и одрослих гу котрим ше придружели и граждане цалого варошу и його околини. Найторжественейши момент

було розвиване застави котру даровал С. В. Краль, бо то уж по други раз дожил тузлански сокол. Першу заставу достал 1926 року. При розвиваню застави присутни були и велькодостойници, як изасланик С. В. Краля, изасланик министра просвити, изасланик Бана Дринскей бановини и други. По пошвещеню застави до копля застави забити златни гвозди за Краля, Краліцу и престолонаследника. После того отримана соколска вежба.

Понтохски мост будзе подзвигнути през Дунай при Вуковару. Тото важне питане ше претреше на медюнародней ричней комисіі у Бечу, бо Дунай медзинародна рика. За тераз преговори добре иду.

Питане повишєня цєнох польопривредних производох. Трговачко-индустрийска и занатска комора отримали конференцию у Новом Саду по питаню повишєня цєнох польопривредних производох. Конференция ше соглашела, да ше на кажди способ настої да ше вивеже преостале жито коло 2 милиони метрицки центи од прошлого року. Тото старе жито би ше мало предац на початку косидби и пласирац го заграницами и то путем шлебодней тарговини. Того рочни принос пшеници ше рахує на 18—19 милиони метр. центи.

ФЕЛЬТОН

З ВОЄНИХ ЧАСОХ

IV

Пушки пращали на боїщу у Карпатох, а нашо регрути кучени у викопаних ровох (яркох) чуваюци главу. Страх од першого огню, ричацци кулі з дзелох, пискави пушково зарна: шицко то пребудзело у нїх импулс (нагон) за отриманє живота. Згинали свойо млади глави, як по инстинкту (навики) гу попирсканей жеми зос чловеческу крєву. Еден по еден пребеговали напредок по заповести, и знова ше заривали до жеми, чуваюци ше од шмерци. Септембарске слунко спинало по небе, под хторе ше дзвигали хмари шмердзацого диму, а кирваве коло австрийскей и рускей войски колїсало ше под музику пушкох, митралезох, дзелох и бомбох, помишане зос йойком наших младих регрутох, през такту през шора. Виведзени на шмерц нашо млади вояцци падали як снопи.

У шоре зос Осифом бул и Имре, хтори ше хвалєл у драже ше укаже руским бабом свойо юнаштво. Пред вечаром истого дня, як пребеговал наш Имре, потрафело го едно пушково зарно до правей руки и пребило му

лежал у рову, до хторого и Осиф прибег, завил му рану, застановєл крєв и охабєл го бо заповєсц глашела „назадок“.

Кед ше ноц спушцела, австрияки були ше поцагли назадок, а Руси завжали их положай. и чекали дальше наредзєне. Троне наишли на вояка, нашого Имра и кед збачели же є живи поставали гу ньому.

— Черт знього, тот ещи жиє — прегварєл еден, указуюци на ньго своїм пайташом.

— Ставай! скричал други.]

— Йой иштєнем! (яй Боже) — роздар ше Имре кельо могол — охабєцє ми живот я ранєти. . .

— Но што же? — озвал ше Рус, хтори не розумєл ніч — што же говориш?

Други кукнул гу ньому, подзвигнул му главу и дал му води зос плеховей фляши. Имре звищирєним очми патрєл на ньго. Муши буц же ше бал, але чєкал цо будзє знім.

Дзвигли го и одведли як зароблєника, а драгов ше му випитовал по руски, же кельо єст австриякох, цо Имре ніч нерозумєл.

Алє врадзєме ше гу Осифови. Вон пошол назад бо отступали. У єдним лєше, дзє ше становєли, завжали нови положай. Поставєна була мєртва стража и Осиф бул. Осиф мал задаток мєрковац на єдну дрєвену лугарову

Швиня одгризла нос и уха и палци зоз лівей руки полрочному дзецку Миколи Маретиа, земледілца зоз села Штгивора, срез Прнявор. Родичи нещастного дзецка робели у полю, дзецко охабели на посцелі а дзвери их хижі забули заврец. Швиня котра шлебодно ходзела по дворе на салашу, вошла и до хижи, сцагла дзецко зос посцелі, поростаргала перинку и пеленки у котрих було повите, а вец поачала жрец и саме дзецко. Дзецко врещало, родичи учули, прибегли, але позно пришли, бо го нашли у к्रेसи облятого без носа, уоох и палцох на лівей руки. Так страдало невинятко пре необазривосц и несмотреносц своїх родичох.

Гром вдерел до студні на салашу Яноша Пелхе при Суботици. Янош праве воду цагал зоз студні. Гром запалел Яношово шмати, але зато бул щастліви бо остал живи а прецрпел лем менши опекотини на целу.

Обеговали ше на кочох легинє Милан Момиров и Милан Меданчић на драги помедзи Ковачицох и села Сакуле у Банату. С початку ишло добре и у шоре, але кед почали биц коні, бо кажди з ніх сцел ше показац першим, коні подзивляли и немогли з німа владац. Коч Момиров, у котрим шедзело вецей легиньох, ше зурвал до ярку, так

шат метери, а хтору чували други пейцме. Кед би здалей обачел даяки нешор при стражи коло хижи, длужен є то обявиц.

Набраном истей ноци сцигли Руси, позабивали стражарох коло хижи и вошли нука. Осиф то обачел и явел командирови стражи, а командир послал других пейцох да препатра чи их вельо єст нука, хторих Руси полапали и одвели до робста. Тота часц австрийского фронту била примушена заш одступац, а при одступованю погинул Янош, Петер и Швабик, за хторим, може буц, його Лиза горки слизи ляла кед чула же є мертви. Шори младих регрутох були преридзени и и подпольньовали ше з новима младима душами зос резерви.

V

У октобру мешацу, по веліх патньох, лежал Осиф „кумов“ у болніци на пейдешат километри од фронту. У остатней битки — за Осифа — бул ранети од бомби рускей до обидвох рукох. Здравле му було ослабнуте, ліца бляди, а белави очи глібоко упадли, як да му шмерц стої над главу. Лежал у велькей хоротней хижи, дзе було коло 40 посцелі зос чешко ранетима. Йойк и запомаганє не преставало, а лікаре мали полни руки роботити. Єден Мадяр по мену Матяш, зос околіци Пешту, йойкел по наву кони од блати

же легинь Котец на месту остал мертви, а Драгомир Мистров зламал обидва руки и повредзени є по целим целу, а други легинє на свойо щєце лем лєхчейше повредзени. Велі людзе страдаю а часто и животом плаца за свою несмотреносц.

Преса за шено здробела праву ногу с попод колена Сими Јуничу земледілцови зоз села Шашу, срез Костайница. Пренешени є до Сиску до болници дзе му будзе одрезана нога. Тлачидба приходзи та треба мерковац, да ше таки ствари не поновя.

Ягод кубански козаки сцели легинє у Товарнику вивесц вратоломни трки на коньох, цє пред даскельо днями видзели у своїм валале. Ђура Тислић шедзел на найбєснейшим коню и пишно сцел вивесц єдну подію цо видзел од козакох. Конь го зруцел и так го вдерел по бруху зоз копиту же му випадли черева. Страцел свидомосц, пренесли го до болници, дзе чекаю кажди час його шмерц.

ПОШТА ЗАРІ

Посиламе даскельо числа „Зарі“ нашей интеллигенциї на опатрунок. Кому ше попача и затрима их будземе го тримац за свойого претплатніка. Котри не жича „Зарю“ читац най нам пошлю новину назад, шерца нет.

у ногох дзе бул ранети, а лежал коло Осифа. Правда и Осифа боль обяїмал, але ше знал стримац од йойку и церпезліво подношел нещєсцє. Тримала го надія же ше повраци дому, гу своїм милим, до милого валалу кеди-тєди. Зєс тей больніци бул премєсцєни до другєй, до Пешту, дзе дознавал же союзничка войска помага Сєрбию и же кеди-тєди побида остане на славянєству. Цєшел ше 1918 року кед чул же пребити Солунски Фронт и же Сєрбия знова воскресла, векша, ширша, обимнейша, ведно зос Хорватску и Словєнию, а цо вецєй и зос Вїйводину: Бачку (Банатом, Сримом и Бараню).

По длугих больох и лежаню у больніци вецєй як дза роки, нашол ше Осиф у януару 1919 року на улїци П. зос капитаном, през єдней ноги, хтори го бил пре народносц, але тераз би му уж шмєло могол повєсц же є Русин, бо його завичай подпадул под Славянєску державу, кральовину С. Х. С., под Югославию. О мешац ше врацєл до свойого родного места, дзе му уж тераз шлебодно по русиньски бєшєдовац, як цо и жадал; шмєло могол кричац своїм мацєричским язиком: най жию Русичи и цале Славянєство! Радовал ше своїм, вєшалєл ше, лєм єден смуток бул му на шерцу: пошлїдок прєжитих больох, пошлїдок войни, у хторєй му остали руки.

